

INSTITUT FOR PLANTEPATOLOGI

Månedsoversigt over plantesygdomme

538. September 1982

Vejret var i begyndelsen af måneden ret køligt, men i de sidste 2 uger af måneden med temperaturer langt over normalen. Der forekom, hvilket der er ret usædvanligt, ikke nattefrost i september måned. Nedbøren var ret sparsom hele måneden igennem.

Temperaturen. De enkelte ugers middeltemperaturer blev med normalen i (): 13,8 (14,6), 12,6 (13,8), 14,6 (12,9), 13,5 (12,0).

Nedbøren faldt som nævnt sparsomt over alt i landet, dog mest på Bornholm. For landet som helhed faldt der kun 56 mm mod normalt 72 mm. Fordelingen i de enkelte amtskommuner blev med normalen i (): Nordjylland 68 (73), Viborg 77 (77), Århus 50 (69), Vejle 60 (78), Ringkøbing 85 (87), Ribe 67 (87),

Sønderjylland 53 (78), Jylland i alt 66 (78), Fyn 36 (58),
Vestsjælland 29 (58), Frederiksborg-København-Roskilde 27
(63), Storstrømmen 30 (59), Øerne i alt 31 (59) og Bornholm 7
(63).

SYGDOMME PÅ LANDBRUGSPLANTER

=====

MAJS

Majsbrand (Ustilago maydis). H. Bertelsen, Nykøbing Sj. omtaler enkelte tilfælde af majsbrand, men angrebene vurderes som uden større økonomisk betydning.

På grund af det meget tørre og varme sommervejr har majsbrand været udbredt i marker, hvor der har været dyrket majs i flere år. Vil man undgå sygdommen, bør man holde et ordentligt sædskifte, hvor majs ikke kommer for ofte. Endelig er der en vis forskel i de enkelte sorters modtagelighed.

BEDEROER

Magnesiummangel er hovedsagelig kun set med svage ubetydelige angreb. I hele september måned har angrebene kun været svage både i udbredelse og styrke.

Hjerte- og tørforrådnelse (bormangel) har kun optrådt med svage, ubetydelige angreb. I enkelte bederoemark er der dog set ret kraftige angreb. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver herom, at hjerte- og tørforrådnelse er set med begyndende angreb i en enkelt bederoemark. Roerne har dog rettet sig igen, uden at der er tilført bor. Niels Uth, Grindsted, omtaler en enkelt plet på ca. 20 m² med meget kraftig bormangel i en ellers sund bederoemark. Roerne var fuldstændig rådne indeni.

Virusgulrot (Beta virus 4) har i september måned bredt sig og blev med udgangen af måneden bedømt som ret udbredt, men dog fortrinsvis med svage angreb. Angrebene bedømmes dog som lidt kraftigere i 1982 end i de 2 foregående år.

Pletsimmel (Ramularia betae) er i september måned set i enkelte sukkerroemarker på Lolland-Falster. Angrebet har været værst i sorten Prima Hill og i mindre grad i andre sorter. I nærheden af markerne har været roefrømarker (Kaj N. Erikson, Nykøbing Falster).

Meldug (Erysiphe betae) har i det varme, tørre vejr været udbredt i primært sidste halvdel af september måned (Erik Matthiesen, Samsø, Claus S. Madsen, Roskilde og Søren Hansen, Stege).

Bederust (Uromyces betae). Søren Hansen, Stege, skriver, at der i enkelte sukkerroemarker kan iagttages bederust, men kun i yderst ringe omfang.

KÅLROER, RAPS O.A. KORSBLOMSTREDE

Magnesiummangelsymptomer i kålroer har været af langt mindre omfang end i de nærmest foregående år og primært kun med svage angreb.

KARTOFLER

Vådforrådnelse har i september måned været uden betydning. Der er kun set enkelte, yderst svage angreb. Angrebene betegnes som de svageste i de sidste mange år.

Indvendige rustpletter (rattlevirus). Martin Andersen, Flauen-skjold, skriver, at der i år har været flere henvendelser om rust på kartofler. Sorten Alpha ser ud til at være mest ramt, men rusten har også været i sorten Kaptah. Angrebet i Kaptah har dog været ubetydeligt i forhold til Alpha.

Kartoffelskurv (Streptomyces scabies) har generelt kun været af mindre omfang og med primært svage angreb. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver således, at angreb af kartoffelskurv synes at være af beskedent omfang. Svend Eg, Brande, skriver, at kartoffelskurv har været ret udbredt, men kun på sorterne Amia og Bintje.

Kartoffelskimmel (Phytophthora infestans) har i 1982 kun optrådt med svage og primært ubetydelige angreb. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver således, at tørforrådnelse på knoldene synes at være af usædvanligt ringe omfang i år. Erik Fredenslund, Kolind, omtaler svage angreb, hvor man har foretaget passende beskyttelsessprøjtninger. Svend Eg, Brande, skriver, at angrebene først sidst på måneden nåede ned til knoldene, og det var fortrinsvis i de marker, hvor man har glemt en nedvisning. H. Bertelsen, Nykøbing Sj., omtaler kun meget lidt skimmel, der pga. det meget tørre vejr ikke har nået ned til knoldene. Claus S. Madsen, Roskilde, omtaler en enkelt mark, som ikke var blevet sprøjtet mod kartoffelskimmel, og hvor der nu kunne findes tørforrådnelse på 2-3% af knoldene.

Rodfiltsvamp (Rhizoctonia solani) har kun optrådt med svage ubetydelige angreb. Der har ikke i de sidste 20 år været så svage angreb som i 1982. Fra Samsø skriver Erik Matthiesen dog, at mange af læggekartoflerne, der er taget op i september måned, har været en del angrebet af rodfiltsvamp.

Ole Bagger

SKADEDYR PÅ LANDBRUGSPANTER

=====

KORN OG GRÆS

Løvsnudebiller (Phyllobius spp.). Carsten Ulrik Hansen, Ringsted, skriver, at der er set et enkelt ødelæggende angreb af løvsnudebillelarver i en 3. års rød svingel-mark.

BÆLGPLANTER

Stængelnematoden (Ditylenchus dipsaci). Der foreligger ikke indberetninger om angreb af stængelnematoder i kløvermarkerne.

Kløversnudebiller (Apion spp.) har kun optrådt med enkelte, yderst svage angreb.

Bladrandbiller (Sitona spp.) har optrådt med ret udbredte, men dog fortrinsvis svage angreb. N. J. Winge, Ålborg, skriver, at der i de fleste udlægsmarker er set svage angreb. Claus S. Madsen, Roskilde, omtaler ligeledes gnæv af bladrandbiller i en del kløvergræsmarker, men at angrebet synes at være uden større betydning.

BEDEROER

Roenematoden (Heterodera schachtii) har kun optrådt med enkelte svage angreb. Kaj N. Eriksen, Nykøbing Falster, skriver således, at der er gjort et par iagttagelser, men at roenematoder ikke er noget problem i 1982.

Bedefluen (Pegomyia hyoscyami). På Lolland-Falster er der enkelte steder set ret kraftige angreb af 3. generation af bedefluens larver.

KALROER, RAPS O.A. KORSBLOMSTREDE

Kållusen (Brevicoryne brassicae) har så godt som alle steder i landet kun optrådt med svage, ubetydelige angreb. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver dog, at i slutningen af september blev der iagttaget pletvis meget kraftigt angreb af kållus i en kålroemark. Erik Matthiesen, Samsø, skriver, at det gode vejr sidst i september har givet kållusen mulighed for opformering, hvorfor det har været nødvendigt at sprøjte en del af rosenkålmarkerne med Pirimor.

Kålsommerfugle (Pieris brassicae og P. rapae) har optrådt med ret udbredte angreb i kålmarkerne, men primært kun med svage angreb. Fra Herningegnen skriver H. Dollerup-Nielsen således, at der kan ses kålorme i enkelte kålroemarker, men kun pletvis noget kraftigere angreb i en enkelt mark. Svend Eg, Brande, omtaler stærke angreb i kanterne af kålroemarkerne samt i de marker, hvor der er plantet kål ud. Her står kålplanterne ofte fuldstændig afløvet. Også fra Samsø skriver Erik Matthiesen, at kålormene har været på besøg i de fleste kålmarker, dog uden at der er opstået nævneværdig skade på afgrøden.

Krusesygegalmyggen (Contarinia nasturtii) har optrådt med svage, ubetydelige angreb. Fra Samsø skriver Erik Matthiesen dog, at i kinakål sået i slutningen af juli, efter tidlige kartofler, er set ret kraftigt angrebet af krusesygegalmyggens larver. Ca. 20% af planterne var angrebet, selv om der var udsprøjtet Basudin på kinakållens 2-4 bladstadie.

Kålfluer (Delia brassicae og D. floralis) har optrådt med ret udbredte, men dog fortrinsvis svage angreb. H. Dollerup-Nielsen, Herning, mener således, at kålfluelarveangrebene synes

svagere end i de nærmest foregående år. Måske skyldes det, at man undgår kålroer på de mest udsatte steder, og vi har da også kun få kålroemarker i området. Fra Ålborg skriver N. J. Winge om enkelte kålroemarker, stærkt angrebet af kålfluens larver. Der foreligger ingen undersøgelser om det er den store eller lille kålflue, der har været på spil. Svend Eg, Brande, omtaler et ret udbredt angreb, hvor næsten samtlige kålroemarker er angrebet. Flere steder er opfodringen begyndt for ca. 14 dage siden for at få det meste ud af kålroerne inden larverne æder rub og stub.

Agersnegle (Agriolimax spp.). Claus S. Madsen, Roskilde, skriver, at der i en nyfremspiret vinterrapsmark blev set en del skadede planter. Ved nærmere undersøgelse af jorden, fandtes mange agersnegle. Vinterrapsen blev sået efter vinterbyg.

KARTOFLER

Knoporme (Agrotis segetum) har primært kun optrådt med svage angreb. Enkelte steder betegnes angrebene dog som noget mere udbredte, dog oftest pletvis i marken.

Coloradobillen (Leptinotarsa decemlineata). I september måned har Statens Plantetilsyn fundet 7 biller i en kartoffelmark ved Lille Jyndeved i Sønderjylland. Der er tidligere på året fundet coloradobiller på samme lokalitet.

GULERØDDER

Gulerodsfluen (Psila rosae). Angreb af gulerodsfluens larver er set ret udbredt, men fortrinsvis i haver. Erik Fredenslund, Kolind, skriver således, at det er et udbredt problem i haverne på vore lette jorder. Claus S. Madsen, Roskilde, skriver,

at der i flere haver er fundet angreb af gulerodsfluens larver på de opgravede gulerødder.

Ole Bagger

SYGDOMME OG SKADEDYR PÅ HAVEBRUGSPANTER

=====

Fysiogene sygdomme. Variationerne i vandkvalitet, hvor der anvendes vand fra offentlige vandværker, har i flere tilfælde givet anledning til skader på følsomme kulturer. Variationerne i vandkvalitet kan skyldes skift fra en boring til en anden, eller forøget anvendelse af overflade-vand.

Da gartnerierne ikke bliver orienteret om disse ændringer, vil det være nødvendigt med jævne mellemrum at kontrollere, at det anvendte vand stadig svarer til ens forventninger.

Skivesvamp (*Pseudopeziza ribis*) har inddelt de forskellige solbærsorter efter, hvor let modtagelige de er for angreb af svampen. De mest følsomme sorter var allerede fra månedens begyndelse helt afløvede, medens mere resistente sorter stadig havde en aktiv bladmasse tilbage til at danne næste års skud og blomster med.

Kirsebærbladpletsyge (*Blumeriella jaapii*) har i løbet af måneden været skyld i, at mange plantager er blevet afløvet for tidligt. Svampen fremkalder først rødlig pletter på bladene, men den er samtidig årsag til at bladene løsnes for tidligt med dårligt udviklede knopper til følge.

Hvid Chrysanthemumrust (*Puccinia horiana*) har vist sig i flere chrysanthemum-kulturer uanset, at de har været sprøjtet med midler, der tidligere har vist sig effektive i bekæmpelse af svampen. Hvilke bekæmpelsesmidler svampen har udviklet modstandsevne overfor er endnu ikke klarlagt.

Løgrust (*Puccinia porri*) forekommer i en del kulturer af pur-

løg, hvor svampens rustrøde puder findes spredt på de grønne blade.

Cinnobersvamp (Nectria cinnabarina) forekommer i mange frugtplantager, som en eftervirkning af skaderne, der blev forvoldt i vinteren 1981/82. Angrebene har først i løbet af august-september fået en udvikling, hvor de virkelig gør sig gældende. Svampen regnes almindeligvis ikke for særlig skadelig i frugtplantager; men med de angreb, der nu findes, vil skaderne i mange tilfælde være af afgørende betydning for træernes trivsel.

Æblekræft (Nectria galligena) findes tilsvarende cinnobersvamp i mange plantager. Træerne har været mere følsomme for angreb end det der forventes efter et gennemsnitsår.

Virusangreb i porrer, som i mange tilfælde er en blanding af flere virusarter, har i nogle tilfælde fremkaldt skader i porrer ved at bindevævet i bladene ikke er tilstrækkeligt udviklet. Bladene flosser op ved afpudsning, hvorved kvaliteten forringes. De forskellige virusarter spredes med bladlus.

Kållus (Brevicoryne brassicae) har haft fordel af det lune og tørre vejr i denne måned, og lusene har trods bekæmpelse haft mulighed for at befæste angrebene. Med store skader på mange kålafgrøder til følge.

Blodlus (Eriosoma lanigerum) har med det lune vejr i hele måneden været meget aktive, hvorved der i angrebne plantager er sket en spredning af skadedyret.

Kålfluer (Delia brassicae) har fortsat sine angreb i denne periode. Der forekommer således angreb i de fleste kålarter.

Foruden de sædvanlige angreb findes der mange angreb i hovederne af både kinakål og hvidkål. I kinakål følges angrebet ofte af infektion med blødrådbakterier (Erwinia carotovora), hvorved hovedet totalt ødelægges.

Frugttræspindemider (Panonychus ulmi) findes trods det sene tidspunkt, som meget aktive kolonier i mange plantager med store skader på bladene til følge. Da næste års produktion af frugt grundlægges i efteråret, burde angrebene allerede tidligere være behandlet med egnede midler.

I mange kulturer forekommer der spredte angreb, som på nuværende tidspunkt ikke har afgørende betydning. Men disse sene angreb betyder ofte, at skader på afgrøderne til næste år allerede er grundlagt, specielt, hvis de ikke bekæmpes i efteråret. Som eksempler på angreb, hvor en bekæmpelse i efteråret kan have betydning, kan nævnes: Jordbærvikler (Acalla comariana), frugttrækræft (Nectria galligena), ferskenblæresyge (Taphrina deformans) og skivesvamp (Pseudopeziza ribis).

Lars A. Hobolth